

HISTORIC TOWNS-MÖTE PÅ MALTA

Den 7–10 april gick det årliga mötet med ICOMOS International Committee on Historic Towns and Villages (CIVVIH) av stapeln. Denna gång hölls det i Maltas huvudstad Valletta. Staden ligger högt uppe på en starkt kuperad klippudde och omges på båda sidorna av havsvikar. Den grundades 1566 och är därmed ett tidigt exempel på det stadsbyggande som utvecklades i spåren av den italienska renässansens idealstäder. Staden har en rätvinklig rutnätsplan inom en oregelbundet formad, kraftig befästningskrans. Den har en tät, välbevarad bebyggelse i sten. 1980 fördes Valletta upp på Världsarvslistan.

Valletta är intimt förknippad med den politiska situationen i Medelhavsområdet på 1500-talet och med Johanniterorden eller Malteserordern som den sedan kom att kallas. Orden hade 1522 fördrivits från Rhodos av turkarna men fick 1530 Malta som förläning av kejsar Karl V. Riddarna slog sig ner i Birgu, nuvarande Vittoriosa, på en klippudde på östra sidan av den flikiga Stora Hamnviken. Birgu anfölls av turkarna 1551 och utsattes 1565 än en gång för en mycket svår belägring, men lyckades stå emot.

Efter det beslutade man att anlägga den nya staden Valletta på den större nordsydliga udden på hamnvikens västra sida där försvarsförutsättningarna var bättre. Längst ut på udden låg sedan tidigare ett fort. Staden fick sitt namn efter stormästaren Jean Parisot de la Valette. Planen utformades av den italienske arkitekten och befästningsingenjören Francesco Lapparelli som tidigare varit i påvens tjänst.

Valletta

Foto Nils Ahlberg

Första kvällen hölls som brukligt ett Bureau-möte med den valda styrelsen för att förbereda arbetet under de kommande dagarna. Sedan följde en seminariedag om hållbar stadsutveckling som var öppen för alla intresserade och en dag för kommittémedlemmarna som ägnades åt diskussion och bearbetning av texten till ett nytt dokument som ska vara en uppdatering av Historic Towns-chartret från 1987. Sista dagen var avsatt för

det egentliga årsmötet och på eftermiddagen en utflykt till några världsarv på Malta. Tillsammans var vi närmare 50 personer från ett 30-tal länder. Flertalet kom från Europa och framför allt Sydeuropa men det var också deltagare från Canada, Sydamerika, Australien, Kina och Egypten.

Urban Sustainable Development Policies

Temat för årets seminarium var "The Historic City, a Reference Model for Urban sustainable Development Policies". Dennis Rodwell från Edinburgh, som nyligen skrivit boken *Conservation and Sustainability in Historic Cities*, höll ett inledande anförande där han diskuterade olika sidor av begreppet sustainability och hur det har utvecklats. Under resten av förmiddagen, då jag ledde diskussionerna, behandlades konceptet sustainability på ett mer övergripande plan – innebörd, hur development och sustainability går ihop och om den historiska staden kan vara en modell för hållbar stadsutveckling. Bland föredragshållarna fanns Marianne Lehtimäki från Finland som talade om "Mediating Urban Heritage and Sustainability".

Eftermiddagen ägnades åt case studies. Platser som behandlades var Timisoara i Rumänien, Constance och Lake Constance i södra Tyskland samt storstäderna Istanbul, Athen och Kairo. Detta följdes av fyra parallella workshops – om Historic Seaports, Historic Wooden Towns, Sustainable Mobility in Historic Cities och Historic Fortified Cities. För den om trästäderna ansvarade Olga Sevan från Ryssland. Hon organiserar den 24–28 September 2010 en konferens i Rostov Velikij (Yaroslavl-regionen) med titeln *International Scientific and Practical Conference "Culture of Wood – Wood in Culture"*. Mer information om denna finns på www.ecovast.ru Annars kan man kontakta Olga direkt via hennes e-post osevan47@gmail.com

Position Paper om Historic Cities and Sustainable Urban Development

Under mötet utarbetades ett kort dokument kallat *Historic Cities and Sustainable Urban Development Policies, Valletta Position Paper of the ICOMOS International Committee on Historic Towns and Villages* och detta antogs den sista dagen. Det hade förberetts och skrevs ihop av en grupp bestående av Michel Bonnette (Kanada), Dennis Rodwell (Storbritannien) och mig själv. Dokumentet betonar bland annat följande:

- Att en central fråga i sammanhanget är icke förnyelsebara resurser och till dessa hör kulturarvet.
- Att hållbar utveckling/sustainable development är detsamma som god hushållning – att ta tillvara och utveckla de existerande resurserna på bästa sätt. Detta gör kulturarvet i vid mening till en utgångspunkt för planering och utveckling i ett hållbart samhälle.
- Att den historiska staden är en viktig grundval för och kan ge inspiration på många plan till en hållbar stadsutveckling.

I diskussionen om den historiska staden kan tjäna som modell för dagen hållbara stadsbyggande blev svaret både ja och nej. Eller att det vore alldeles för enkelt att hävda en sådan sak rakt upp och ner. Här finns många lärdomar att hämta och vid planläggningen av nya områden tillför det värdefulla kvaliteter om man utgår från platsen och tar tillvara historiska lämningar och spår. Den historiska stadskärnan med sin täthet och sina blandade funktioner har många fördelar. Gammal byggnadsteknik med lokala material, kvalitet i hantverket och möjlighet till långsiktigt underhåll kan ge viktiga bidrag. Upplevelsevärden, kulturhistoriska kvaliteter, identitet och sociala värden icke

att förglömma. Men det finns samtidigt problem med den gamla staden. Och tekniska framsteg med energibesparande byggnadssätt och annat måste förstås tas tillvara. Dagens förhållanden och standardkrav måste mötas på ett bra sätt. Frågan inbegriper också ett definitionsproblem – vad menar vi när vi talar om den historiska staden? Den är så mycket mer än den traditionella västerländska stadskärnan. Ja, diskussionen kan göras lång.

Uppdatering av Historic Towns-chartret 1987

En grupp har under flera år arbetat med en text som ska utveckla och anpassa det gamla Historic Towns-chartret till dagens förhållanden. Man har särskilt bemödat sig att komplettera med frågor och aspekter som inte behandlas tillräckligt i det äldre dokumentet. Det presenterade textförslaget diskuterades i stort och smått under mötet och justerades på många punkter, men någon slutgiltig text lyckades mötet inte nå fram till.

Att utarbeta den här typen av dokument är komplicerat på många sätt. Inte nog med att problemen och synsättet skiljer sig mellan länderna, det är också stora språkliga svårigheter. Det finns olika traditioner hur formellt och teoretiskt man ska uttrycka sig. Det är skillnad på "International English" och den "Native English" som talas i de engelskspråkiga länderna, och ett och samma ord kan dessutom användas på olika sätt i dessa länder. Det blir lätt missförstånd när icke engelsktalande personer gör direktöversättningar från sitt eget språk och vill lägga in någon särskild innebörd i ett ord. Sedan ska allt uttryckas så att det får samma betydelse på både engelska och franska. Och till detta kan det komma politiska omständigheter, prestigefrågor och personliga hänsyn.

Mötet var överens om att texten fortfarande behöver redigeras och bearbetas och en liten grupp ska arbeta vidare med det. Ändå blev beslutet att anta dokumentet som "The Valletta Principles for the Safeguarding and Management of Historic Cities, Towns and Urban Areas – a CIVVIH Reference Document for New Approaches to the Washington Charter". Vi har olika traditioner och sätt att se på saker men i "min värld" antar man inte ett dokument förrän det finns en färdig text, så jag kände mig tvungen att rösta emot.

Nils Ahlberg